

ANNA JUUL,
FORFATTER

HVIS JEG VAR konge, ville jeg nok af respekt for de mange deprimerede derude rykke min kroning til en anden dag. Mange af os – eller dem, selvfølgelig, konger må ikke være deprimerede – har gennemført alle streamingtjenester og glæder sig derfor til den nye sæson af

True Detective, der tilfældigvis har premiere samme dag som min kroning. Måske bliver den ikke en så stor skuffelse som sæson to og tre, da man både har hyret Jodie Foster til at se forknyt ud og smidt røvhullet Nic Pizzolatto på porten. Jeg ville lægge min kroning samme dag som Royal Run, så man skulle lukke København ned én gang mindre. Alternativt samme dag som Andreas Mogensen vender hjem fra det ydre rum med sin Rasmus Klump-bamse og skal krones som nationalknode. Jeg ville også kæmpe imod det kontantløse samfund, da den største glæde her i tilværelsen må være at have sit ansigt på en mønt.

I 2024 uddeler kongen stadig ordener til sine fine venner i magteliten. Det er ufatteligt, at vi finder os i det

Hvis kongehuset fortsat skal have en plads i vores demokratiske samfund, må vi gøre op med dets promovring af aristokratiet.

TRONSKIFTE

CHRISTOPH HOUMANN ELLERSGAARD, MAGTELITEFORSKER

Det er ikke nemt at være republikaner i disse dage. Dronning Margrethes abdicering foran en mælløs befolkning bag tv-skærmene nytårsaften lader til at have sendt kongehusets popularitet mod nye højder. Tiden er tydeligvis ikke moden til, at vi gør op med monarkiets formelt set stærkt udemokratiske rolle i vores samfund, der cementerer aristokratiets rolle.

Det hævdes jævnligt, at kongehuset i dag blot er ceremonielt og således ikke spiller nogen reel rolle i vores demokrati. Men ceremonier og symboler indeholder faktisk en vigtig form for magt. Symbolsk magt har den franske sociolog Pierre Bourdieu kaldt det. Denne evne til at afgøre, hvem der fortjener ære og anerkendelse i vores samfund. Hvor man skiller færene fra bukkene. Det er præcis den funktion i staten, kongehuset stadig udfører.

Når kongehuset f.eks. uddeler ordener eller begunstiger virksomheder med titler som kongelig hofleverandør eller med et protektorat, uddeler det ifølge Bourdieu 'symbolsk kapital'. I samme ånd kan deltagere ved gallamiddage, tafler eller jagter kigge sig omkring og bekræfte hinanden i, at de tilhører en særligt udvalgt skare, fordi netop de fandtes værdige til en invitation. Dermed *konsekrerer* – dvs. indvier – kongehuset eliten og udpeger 'samfundets støtter'.

Er man i tvivl om denne funktion, kan man blot konsultere den officielle rangfølge i Danmark, der med kirurgisk præcision placerer samfundets top i forskellige klasser og fastlægger hierarkiet inden for disse. Her afgøres det, hvem der kommer med til kongelige begivenheder og i hvilken rækkefølge – afhængigt af deres status. F.eks. kommer ministre før højesteretsdommere, som kommer før professorer ved Københavns Universitet og så videre. Skulle kongehuset begunstige et medlem af rangklasserne med en orden eller titel som f.eks. kammerherre, rykker vedkommende simpelthen op i rangklasserne (forudsat, naturligvis, at den begunstigede person ikke allerede befinder sig på et højere niveau, end den tildelte orden eller titel tilsiger). Midt i jantelovens lov er det simpelthen en måde at inddele folk, efter hvor fine de er.

HVORDAN KAN man så konkret se den symbolske kapital, kongehuset præsiderer over, i den danske magtstruktur? Allerede i 2012 viste den forskningsgruppe, jeg er med i ('kortlægning af danske topdirektører'), at en invitation til kongelige begivenheder er en stærk indikator for, at man også på andre parametre, f.eks. gennem bestyrelsesnetværk, aflønning og omtale, befinder sig i den absolutte top.

Vores senere magtkortlægninger viste, at fire medlemmer af kongefamilien (dronningen, kronprins Frederik, kronprinsesse Mary og prins Joachim) samt fire nøglepersoner ved hoffet (hofmarskalen, hofchefen, ceremonimesteren og kabinetssekretæren) er blandt de 396 personer i den danske magtelite. I denne kerne af de danske magt-netværk er kongehuset især forbundet til regering og embedsværk gennem statsråd og middage samt den mest etablerede del af erhvervslivets inderkreds. Med andre ord: Kongehuset er endog meget stærkt integreret i den danske magtelite.

Den tætte integration betyder også, at magteliten kommer, når kongehuset kalder. 38 pct. af magtelitens medlemmer havde i årene op til vores kortlægning deltaget i en officiel kongelig middag. 40 pct. havde modtaget riderkorset. Blandt disse var ca. halvdelen avanceret yderligere i rangfølgen, så ca. 10 pct. var blevet ridder af 1. grad af dannebrogordenen, mens yderligere 10 pct. var nået end-

nu et skridt op ad rangstigen som mindst kommandør af dannebrogordenen.

I vores kortlægning af 2017-magteliten var det netværk, som havde den allerstørste rækkevidde, det for os ukendte Olympisk Idrætsforum, nedsat af Danmarks Idrætsforbund for at sikre »videreudviklingen af idrættens rolle i det danske samfund«. En af attraktionerne var uden tvivl, at kronprins Frederik deltog i møderne. Her mødtes han ikke bare med fremtrædende politikere og erhvervsledere som Brian Mikkelsen, tidligere topchef i Dong Energy Henrik Poulsen og Novo Nordisks Lars Reben Sørensen, men også med tidligere formand for LO Harald Børsting.

På samme måde blev Mary Fonden et mødested for den filantropiske elite og udgjorde det næstvigtigste møde-

sted inden for fondsverdenen, som vi har kortlagt i bogen 'Magtens atlas'.

Tiltrækningen ved hoffet ses også ved, at den kommende hofmarskal, der har fungeret som hofchef for Frederik og Mary, kom fra en af statens højeste stillinger, nemlig som departementschef i Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

ENDELIG ER DER inderkredsen omkring kongehuset. Dem, som inviteres med til kongelige jagtselskaber eller bliver en del af det officielle Danmark ved statsbesøg eller nytårstafel som kammerherrer og -damer. Denne gruppe udgør en pudsigt blanding af den gamle elite af godsejere fra højadelen, der sad på magten frem til systemskiftet i 1901, og

Arkivfoto: Martin Lehmann

BLÅ BOG

Christoph Houman Ellersgaard

Født 1981. Ph.d. i sociologi og lektor ved CBS, hvor han forsker i eliter og magt.

Medforfatter til bl.a. 'Magteliten. Hvordan 423 danskere styrer landet' (2015) og 'Tæm eliten' (2017).

familieoverhovederne i de mest etablerede erhvervsdynastier. De få borgerlige, ikkeadelige i inderkredsen, deler et meget sjældent træk: De optræder stort set alle på listen over Danmarks omkring 15 dollarmilliardærer, om så deres formue kommer fra ejerskabet af Mærsk, Lego eller Danfoss.

Disse ultrarige har da også gjort deres til at blive en del af det moderne aristokrati, hvad enten det handler om at stille en privatjet til rådighed, bekoste ridebaner i millionklassen, købe Schackenborg for 100 millioner kroner for derefter at stille slottet til rådighed for sælgeren eller invitere på luksusrejse til formel 1 i Barcelona.

Hermed illustreres det store problem ved at lade kongehuset administrere (dele af) den symbolske magt herhjemme. For det bygger på, hvad den klassiske tyske sociolog Max Weber kaldte patrimonielle i stedet for bureaukratiske principper. Med andre ord: På baggrund af personlige relationer og loyalitetsbånd over for husholdningens overhoved – majestæten – frem for rationelle kriterier.

I resten af embedsværket forventer vi, at beslutninger træffes – igen med et webersk udtryk – 'uden persons anseelse'. Vi tildeler status på baggrund af folks handlinger – ikke af vores personlige relationer til vedkommende. Så når kors, bånd og stjerner knyttes til relationen til den kongelige husholdning, udvander det vores samfunds mulighed for at give anerkendelse på baggrund af indsats.

Kongehuset spiller altså en central rolle for den danske magtelite og er med sin symbolske magt med til at blåstemple, hvem der må regnes for samfundets støtter. Denne magt bruges især til at promovere de aller mest etablerede dele af eliten – ikke mindst arvingerne.

VORES DEMOKRATISKE historie er på mange måder historien om, hvordan folkelige bevægelser har gjort op med aristokratiet og kongernes magt. Socialdemokratiet tog for godt 100 år siden under påskekrisen det endelige opgør med kongehusets politiske magt. Derfor er netop Socialdemokratiets knæfald i tirsdags, hvor man meldte ud, at partiets folketingsmedlemmer nu gerne vil have del i den symbolske kapital og modtage ordener, så visionsløst. Det gamle arbejderparti har helt opgivet tanken om, at vi kan gøre op med aristokratiets symbolske magt.

Men at Socialdemokratiet har kastet håndklædet i ringen, betyder ikke, at vi andre skal gøre det. Når vi i morgen skifter regent, bør vi overveje, om vi – hvis vi absolut skal have et kongehus – kan lade det finde en form, der går bedre i tråd med Danmark som demokratisk samfund. Hvordan kan vi administrere den symbolske magt retfærdigt i et land, hvor 'få har for meget og færre for lidt'?

Det kræver, at vi tager en diskussion om, hvordan vi demokratisk forvalter den symbolske magt. F.eks. ved at sætte klare kriterier for, hvem der skal have del i den symbolske kapital og efter hvilke kriterier. Måske ville det være bedre, om vi som samfund ophøjede lokalsamfundenes ildsjæle eller klimaaktivisterne frem for de milliardærer, der er mest villige til at åbne checkhæftet for kongefamilien?

Elitens glæde ved kongerøgelsen understreger, at den symbolske magt er vigtig. Det er på tide, at også den kommer under demokratisk kontrol.